

Сонце наче перечепилося за шпиль вежі й ніяк не могло перейти полудня.

На вежі, найвищій із семи, що стрімко вознеслася у безхмарне небо Іспанії, тріпотів прапорець із родовим гербом герцога дона Хуана де Каррено де ла Торре — свідчення того, що господар у замку. Останнім часом прапорець тріпотів над родинним гніздом усе частіше — літа й рани, отримані в боях і поєдинках, давалися взнаки, герцог більше часу проводив у колі сім'ї, надолужуючи згаяне. Втім, надолужити, якщо річ стосується життя, — марна праця. Аж тепер, коли волосся взялося сивиною, а рука, двічі пробита кулями і тричі — шпагою, вже не так певно тримала зброю, герцог зрозумів, якою марнотою були сповнені його дні й ночі спершу в боях за імператора Карла V та принца Філіпа, потім — у нескінченних суперечках між дворянством за не варті уваги дрібниці — землю, гроші, жінок...

А війн на своєму віку Хуан бачив чимало. Його дід, герцог Алонсо де Каррено, загинув у боях із невірними. Тоді, у часи реконкісти — багатовікової боротьби іспанців за звільнення своєї землі від арабських завойовників, справою честі іспанського гранда було пролити кров на полі зміцнення віри і відвойовування одвічних християнських володінь у маврів. Майже вісім століть тривала реконкіста. Лілася кров, та міцнів, гартувався гордий іспанський дух. Дворянство Кастилії, Валенсії,

Каталонії, Арагону змалечку виховувало своїх синів для битви за християнську віру.

У 1492-у впала Гранада — останній мавританський бастион на Піренейському півострові. Реконкіста завершилася. Герцог Августо де Каррено, батько Хуана, за героїзм при штурмі Гранади отримав з рук «католицьких королів», Ізабелли Кастильської та Фердинанда Арагонського, шлюб, яких об'єднав окремі королівства в одну країну, нові земельні наділи і титул «де ла Торре».

Накопичений у переможних війнах бойовий дух не міг утриматися в тісних межах півострова. Того ж 1492-го Колумб приєднує до іспанських володінь величезні заокеанські колонії. Іспанія запанувала ще й у Новому світі.

Хуанові довелося служити вже онукові «католицьких королів», Карлові V Габсбургу. Які були часи! Іспанія розквітала, переможні війни імператора Карла одну по одній приєднували до імперії, яка потроху ставала світовою, нові землі — Нідерланди, Німеччину, частину Італії. «У моїй державі ніколи не заходить сонце!» — пишався монарх. На службі в такого короля — могутнього, веселого, який щедрою рукою роздавав вірним людям завойовані землі, можна було й збагатитися, і запобігти ласки, нових титулів... Якби ж не полум'яний норів! Якби ж не любов до жінок і до пригод!

Аж тепер, коли плоть заспокоїлася, а дух вознісся над суетою, збагнув герцог де Каррено де ла Торре, що справжній сенс життя — не у війні, а у мирі, спокої, злагоді, у цьому безмежжі простору, який відкривався зі стін замку на багато миль довкруг. На півдні краєвид ген-ген удалині облямовували ледь помітні вершини Сьєрра-Морени, на півночі урочисто несла свої води Гвадіана, а довкола, скільки око бачить, милували зір

родючі долини — поля, сади, виноградники — джерело незмірних багатств роду де ла Торре.

Замок стояв на вершині невисокого пагорба. Його могутні стіни, що посивіли від часу і подекуди взялися мохом, видавали вік — у ті часи товщина і висота кам'яної кладки слугувала не втіхою серця власника, а прямому призначенню: стіни захищали від ворогів. Згадкою про недалеке минуле вишкірилися у вузьких бійницях п'яти круглих башт по периметру стіни старовинні гармати. За заведеним іще прадідом нинішнього герцога порядком одна з них стріляла опівдні, щоб сповістити полудень околишнім селам, а інші сонно дивилися пузатими жерлами в небо, марно очікуючи нападу якихось маврів чи бодай своїх рідних, іспанських, розбійників.

Та небо дихало миром.

Герцог любив зранку пройтися садом довкола палацу, піднятися на мури, озирнути з височини свої володіння, напитися краси й могуті, яка струмувала цієї ранньої пори із високого, не палючого ще неба, від неозорого обширу зелених долин, землі його предків, за яку воювано, яку боронено, яку плекано й люблено.

Потім, потай від усіх, він походжав розкішним квітником під вікнами дружини, вдихав пахощі троянд найрізноманітніших кольорів та сортів, які вирощували садівники під керівництвом донни Анни, торкався пальцями пелюсток, і це незвично ніжне відчуття змушувало скоріш битися серце. Господи, яка ж краса довкола, скільки радощів для душі, скільки потаємних притулків для стомленого, виснаженого у битвах і любовних зустрічах тіла! І чому він не знав цього раніше? Чому аж на схилі віку Бог відкрив йому ці земні розкоші?

Чомусь саме отакі прозоро-сині, солодко-запашні, безмежно-просторі у своїй свіжості й незайманій чистоті

ранки особливо гостро нагадували Хуанові про мину- щість сущого. Скільки їх, отаких чисто-незайманих, до- ведеться іще зустріти? Скільки разів судилося привіта- ти схід сонця, скільки — провести поглядом осяйну кулю за межу виднокола? Скільки разів іще зима змінить осінній дощ, а навесні знову розквітнуть сади, вибілив- ши своєю пелюстковою заметіллю його колись вороно- во-чорне волосся? Замело, замело... Це називається «шляхетні сивини»... А як хочеться жити, Господи! Як хочеться іще спізнати усього! Хоч непізнаного начебто й не залишилося...

Блукаючи троянковими заростями, герцог перебирав у думках події свого бурхливого, насиченого подіями, майже легендарного життя. Гортав, немов сторінки книги. Деякі з них йому хотілося читати довго, уважно, а інші — пробігти злегка, не зачіпаючи душею колю- чок, що так і стирчали зі спогадів. Стирчали гостро, до- шкульно, і навіть час, могутній і вічний, мов океан, лікар усім болям світу, не міг цьому зарадити. Виявляється, не всякий біль із часом минає, тане, меншає, розсипа- ється, не всякий... Чи колючки гострішають, чи серце, що з роками втрачає захисну оболонку молодої, зухва- лої, порожньої поверховості, починає по-іншому відчу- вати, по-іншому сприймати, по-іншому відповідати на давно забуте? Серед колючок траплялися солодкі, бо ж навіть біль буває бажаним, коли болем платиш, коли болем звільняєшся, коли болем перепрошуєш... У най- потаємнішому куточку серця тримав Хуан зачиненими на сто замків такі, що хотілося обминути, не торкатися, десятою дорогою обійти, але він так глибоко карбував у серці дотиком вуст чи шпаги кожну зустріч і розлуку, аж залишалися сліди до віку вічного, й небажане ста- вало незабутнім.

Найбільш йому хотілося позбутися спогадів про жінок, яким збавив спершу честі, потім — серця, відтак — віку. Та їхні імена горіли червоними літерами у пам'яті, склалися із пелюсток троянд, спалахували зоряним дощем у прозорому небі Сьєрра-Морени. Ізабелла, Енріка, Франциска, Марія-Христина, Інесса, Долорес...

— Чому цей кущ білих троянд досі не пересаджено? Я повинен двічі повторювати, що у моєму саду білих троянд не повинно бути?

Ці слова, вимовлені так собі, знічев'я, ні до кого, просто в повітря, мали попри те уважного слухача — немов із землі виріс садівник:

— Як вашій світлості завгодно, я сьогодні ж пересаджу цей кущ, але...

Герцог не витрачав зайвих слів, він тільки запитально поглянув на садівника, що вже тримав напоготові лопату. Тримав напоготові й виправдання:

— Її світлість герцогиня не дозволила мені зачіпати цього куща.

— У моєму саду білим трояндам не місце! — тоном, що не допускав заперечень, повторив герцог, та, подумавши, пом'якшив вердикт: — Не викидай куща, він справді гарний, але пересади його подалі з очей, отуди, в куток.

Її світлість... При згадці про дружину теплом обійняло серце. Вона й справді «її світлість». Як світло стало у його темному від крові житті, відколи з'явилося у ньому це сонячне створіння, юна вдова, яку він вихопив із похмурого блиску Толедо, столиці Карла, усупереч волі обох родин, оселив отут, у замку Каррено, і віддав у ці тендітні руки ключі від господарства, від замку і від власного серця.

Її світлість керувала легкою, та сильною і вправною рукою, чого аж ніяк не сподівалися від неї мешканці замку, слуги, котрі звикли до жорсткого порядку під час недовгих наїздів герцога, який більше часу проводив у Толедо, Мадриді чи у військових походах, ніж удома. Жодна зайва травинка, що пробивалася між плитами доріжок, жодна гілка, що затінювала високі, з кольорового венеціанського скла, вікна розкішних зал і затишних кімнат палацу, жодна порошок на мармурових плитах підлоги, жодна темна плямка на столовому сріблі не ховалася від пильного ока молодого господині. Слуги любили її, поважали за вимогливість і служили вірно й покійно.

Герцогові давно минуло сорок, коли він, нарешті, поступившись вимогам родини і необхідності продовження старовинного роду, та й власному серцю, яке знайшло ту єдину, задля пошуків якої пройшов моря і землі, одружився. Його попереднє життя варте було окремого життєпису — стільки пригод, таємничих, дивних, карколомних, героїчних і ганебних довелося пережити чоловікові, що не минав нагоди стати усупереч долі. І коли він підкорився їй, зрадлива й лиха, вона одразу віддячила за всі порушення присудів. О, ця доля, вона не пробачила жодного з порушень, віддячила за всі гуртом, віддячила так гірко...

Такого лагідного ранку не хотілося згадувати лихого, та чомусь думки несамохіть перебирали листочки дерева пам'яті, торкалися обережно отих уже пожовклих від часу, майже сухих і безболісних спогадів.

Тоді, у день вінчання, коли єпископ поєднав їхні руки у присязі на вічну вірність, йому, господареві околиць земель і людності, майбутнє видавалося простим і безхмарним: вони удвох із молодою дружиною житимуть отут, у родовому замку, пильнуватимуть родинного гніз-

да, дбатимуть про довколишні землі й людей, які на цих землях живуть. У них народяться діти, багато дітей. Нашадки роду де Каррено де ла Торре. Це будуть хлопчики. Принаймні троє. І дівчатка також, але вже потім. Спершу хлопчики. Імператорові потрібні воїни! Він дбатиме про їхнє виховання. Навчить усього, що необхідне іспанському ґрандові. Їздити верхи, володіти шпагою — і не просто володіти, а перемагати. Завжди, завжди перемагати. Він відкриє синові, ні, синам, усі таємниці, які йому відомі. А дівчаток виховає справжніми вельможними дамами. Вони виростуть вродливими, як їхня мати, мудрими, як батько, матимуть чудові манери, вийдуть заміж за рівних собі за походженням і житимуть у любові й радості аж до схилу віку. Народять нових воїнів новому королеві. І жодна з дочок, жоден із синів ніколи не припуститься прикрих помилок, яких свого часу накоїв їхній батько... Помилки, за які й досі червоніє його серце, помилки, за які його засуджено, гнано й банітовано, за які й досі не приймають при дворі, за які сором (чи гордість) пектиме серця усіх де Каррено на століття наперед. Ні, жоден із його синів не повторить шляху легендарного дона Хуана!

О, ці мрії! Їм не судилося здійснитися. Минув рік, і два, і три — дітей у них не було. У таких випадках завжди звинувачують жінку, та герцог не квапився зі звинуваченнями. Перегортаючи у пам'яті сторінки своїх любовних подвигів, він знаходив там так багато: спершу тривалу облогу чи рішучий раптовий напад, перемогу над цнотою, насолоду від перемоги, потім розчарування й охолодження. Охолодження приходило завжди. З упертістю фатуму, з обов'язковістю сходу сонця, з неодмінністю зміни пір року! Спершу він сприймав це зверхньо й іронічно, покладаючи вину на недосконалість жіночої натури, що

не здатна забезпечити тривале горіння факела його пристрасті, й удавався до пошуків тієї, якій це, нарешті, вдасться. Здавалося, ще трохи — і він знайде її, оту ідеальну, яка заповнить його цілком, якою він маритиме до скону. І він шукав. Шукав, немов приречений, немов закодований на пошук, немов пороблено йому на тому. Шукав, шукав, шукав... Метався від чорного до білого, від гарячого до холодного, від м'якого до гострого. Змінювався колір волосся, очей, змінювалася форма носа, обриси статури, тембр голосу, жагучість темпераменту чергової жертви. Незмінним залишався результат — охолодження, розчарування, зневіра. Часом одразу після першого побачення, часом — за кілька днів. Украй нечасто траплялося йому зустрічатися з тією самою жінкою кілька тижнів. Якась нетерплячка, бажання нових перемог, прагнення заповнити нове серце гнали його далі. Чомусь фінал його перемог часто бував трагічним. Обдурений наречений або чоловік, батько або брат викликали його на дуель. Лилася кров. Рідко його, Хуанова. Частіше тих нещасних, кому лиха зоря напропорочила підняти зброю проти найгострішої шпаги Іспанії.

Лише одного разу йому довелося побувати на краю життя. Доля й тоді порятувала його, призвідця стількох смертей і нещасть, пославши Долорес. Її бездонне серце, її безсонне терпіння, її жертвна здатність віддати потойбіччю власну душу замість Хуанової, повернула його нерозкаяне его з дороги на той, інший світ. І оте вороже йому самому, лихе, прокляте его віддячило святій жінці у власний, майже вічний у своїй постійності спосіб — зрадою...

Скільки зла, скільки горя посіяв він, уславлений, легендарний дон Хуан, поміж жіноцтва! Зведених ним жінок вистачило б на цілий монастир. А для покинутих,

зраджених, обдурених, зганьблених, що у розпачі розлуки й болю звели рахунки з життям, знадобився б окремий цвинтар.

Скільки ж білих троянд довелося б йому щодня носити на їхні могили! Відтоді він ненавидить білі троянди.

Та диво дивне! Навіть перед смертю вони не проклинали його. Не проклинали! Навпаки, дякували.

Незбагненні, незрозумілі, таємничі істоти — ці жінки!

Так, за ним тяглася довга смуга жіночої любові й чоловічої ненависті, смуга перемог, смертей, зрад. Але тільки він, дон Хуан де ла Торре, знає, чого ніколи не було в цьому потокові болю й торжества. Жодній із цих жінок він не дав дитини. Жодній.

Колись це його тишило. До всіх неприємностей іще й така — це вже занадто. Потім примусило замислитися — чому?

І аж після гучного весілля, після стількох освячених законом, церквою і справжнім палким коханням ночей дон Хуан відчув оцю безповоротну втрату. Він не може стати батьком. Не може. Не здатний. Він, могутній герцог, іспанський гранд, володар земель і людності, він, легендарний підкорювач жіночих сердець і тіл, неспроможний на те, що залюбки творить кожен із його селян. Він порожній, позбавлений плоду. Оце і є вона, кара. Кара за все — і за зведених, і за зганьблених, і за збещених, і за вбитих. Усвідомлення цього попелило душу, палило тіло на повільному вогні люті й ненависті до самого себе, штовхало на шлях хибних, фантастичних, злочинних рішень. Одне з них визріло щойно...

Йому потрібен син. Потрібен нащадок роду. За будь-яку ціну! Якщо він, герцог, неспроможний на це, знайдеться хтось інший, хто зможе. А потім... Хто знає наперед, що буде потім?

Хуан заскреготів зубами. Рішення прийнято. Це страшне, гірке, болюче, ганебне рішення. Однак йому потрібен син!

Сонце повільно підіймалося, немов кероване силою його погляду — погляду володаря земель, людності, природи. Ось промені заграли в кольорових вітражах вікон спальні донни Анни. Сонячний зайчик блиснув у шибці, розбудивши сонне царство її світлості. Ось Маріта, камеристка сеньйори, відчинила вікно. Це означає, що Анна прокинулася. Ось і вона сама, свіжа, наче троянда після дощу, визирнула у вікно, заплющила очі, підставивши на мить біле личко лагідному сонячному променю. Хуан заховався за трояндовий куц і жадібно, немов злодій, крадькома спостерігав за тим, як хвилясте чорне волосся впало на груди, на обличчя, здійнялося ніжним прохолодним іще вітерцем догори й опустилося, заплутавшись у стрічках і бантиках нічної сорочки. Ось вона простягнула руку, наче запрошуючи соловейка, що виспівував своєї ранкової пісні, сісти просто на долоню. Ось перехилилася через підвіконня, наче щось загубивши. При цьому сорочка сповзла з плеча і майже оголила груди.

О Анна! Він божеволів від її краси й тепер, на п'ятому році спільного життя. А бачив же, бачив красивих жінок! І білих облич, і смаглявих, і чорних. І грудей усіх розмірів бачив безліч. І всього-всього, що там іще нечистий приточив жінкам на чоловічу згубу. Та, певно, не в тім суть. Краса не в жінці, краса — в очах чоловіка, який кохає її. Нарешті сподобилися його грішні очі осліпнути перед цією красою. Осліпнути для решти спокус. Нарешті сповнилося його серце тим медовим чаром, якого так довго шукав, зазираючи в чужі чарунки. Нарешті зійшлися усі сонячні промені, всі звуки й барви світу на одних устах!

Мабуть, не зовсім пропащий він, Хуан, в очах Господа, чи таке безмежне Господнє милосердя, що й найпопсідущого із грішників не позбавляє Він своєї ласки. Після всього, що лихою рукою сотворено, упала йому просто з неба ця зоря — на знак прощення, змилювання, благословення. Чи на знак випробування? На знак спокути?

Сьогодні він прийняв рішення. Жорстоке стосовно себе, та необхідне. Інакше не можна. Інакше його життя втратить сенс.

Він зробив крок, трояндовий кущ заворушився.

— Маріто! — зойкнула Анна. — Там хтось є! Зачини вікно і поклич дона Раміро!

— Не лякайтеся, Анно! Це я! — уклонився дружині Хуан. — Ви ж знаєте, як я люблю ранкові прогулянки.

— Даруйте мені мій вигляд. До сніданку я вийду вбрана так, як і належить дружині герцога!

Анна церемонно вклонилася, зігнала з вуст усмішку, високо піднесла голову і відступила в глибину кімнати, де її ніхто не міг бачити.

Хуан приблизно уявляв, що зараз відбувається у спальні герцогині. Маріта з допомогою іще кількох служниць допоможе пані умитися, зачеше, вкляде її чудове блискуче волосся в зачіску, красиву, але таку сувору, як личить герцогині, допоможе одягти якусь із її ранкових світлих суконь, прикрасить волосся високим гребенем, заколе улюбленими шпильками, на кінцях яких — перлини, великі, білі, й одна — чорна, закріпить мантилью, і Анна перетвориться на герцогиню де Каррено де ла Торре — вродливу, горду, владну. Добру й справедливу, але горду й владну, як належить іспанській грандесі.

Сонце підіймалося все вище, зігрівало землю. Зігрівало руки герцога, чомусь холодні, наче вся кров від них відлила до серця й мозку, в якому визрівав дикий плід.

Плід колючий, підступний, ганебний. Та сонце Іспанії, солодке, тепле, грайливе, навіть найгіркішим плодам дарувало стиглість і мед. І ось уже план, що визрів у голові Хуана, втратив свою первинну гіркоту й почав здаватися простим, безпрограшним, швидким у виконанні та позбавленим прикрих наслідків.

Про це не знав ніхто, але Хуанові здавалося, що всі уже обізнані з його злочинним, безбожним, хоч і необхідним наміром. Здавалося, знає навіть Анна. Знає, знає! Хай не прикидається! Чому вона тоді сьогодні така надміру сувора і неприступна? Мабуть, щоб заздалегідь захиститися від будь-якої підозри!

Знають і камеристки з покоївками. О, ці веселі дівчата з довколишніх селищ, яких Анна особисто відбирала на службу, готові вмерти за порухом її пальця! А вже догодити господині у найрізноманітніший спосіб вони й поготів уміють! Ач, як чекають кожного погляду, лиш натякни — і в окріп стрибнуть, і будь-яке доручення виконають, і любовну записку передадуть, і проведуть потаємними дверцятами коханця!

Хуан заскреготів зубами. Нічого, хай лише передадуть оту записку, яку він сам і напише, хай лише відчинять оті потаємні дверцята, хай лише проведуть отого чортового коханця, якого він сам обере для продовження роду де Каррено, — а там він із ними порухується! За все, за все порухується! Він їм покаже, як передавати записки, як водити коханців, як ганьбити його ім'я! Жодного свідка не залишить!

— Маріто! Наливати вина господині повинен Хозе! Чи ти не знаєш? Геть з моїх очей!

Маріта закусила губу, закрила руками обличчя й кинулася геть, так і не зрозумівши, чим прогнівила із самого ранку завжди спокійного і доброзичливого пана.

— Що з вами, любий муже? Чим не догодила вам моя служниця? — звела очі на чоловіка здивована Анна.

Хуан майже почервонів. Засоромився власних думок. Навіть не думок, а того, що необережно і передчасно виказав свої наміри. Якби перепрошувати служниць дозволяла його родинна гордість і пиха, він готовий був це зробити, бо відчуття справедливості, не до кінця винищене абсолютною владою над людьми, заперечувало проти такого незаслужено грубого поводження. І справа навіть не в служниці, справа в Анні. Він не хотів засмучувати її бодай на мить.

— Вона порушила закони етикету. Не личить, щоб вино вам наливала служниця. Є на те Хозе. Він двадцять років слугує чесно при столі й вина ще батькові моєму наливав. Та годі-бо! Дозвольте запросити вас на прогулянку, кохана герцогине. Такий чудовий ранок!

Анна схилила голову на знак згоди.

Хуан якийсь дивний сьогодні. Зазвичай веселий і до тепний, цього ранку він чомусь згадав про етикет, образив Маріту...

Герцог подав дружині руку, і вони попростували широкими мармуровими сходами донизу, на подвір'я, де стерегли вхід до палацу два трохи потемнілі від часу мармурові-таки леви. Анна гадала, що їхня прогулянка завершиться десь у квітнику, між її улюбленими трояндами, як завжди, але Хуан повів її далі, на стіну замку-фортеці, звідки відкривався чудовий краєвид на околиці села, сади й поля. Вони повільно проходили уздовж стіни, обминаючи вартових, оком господарів оглядаючи людей, що працювали ген-ген далеко на виноградниках, і тих, що снували внутрішніми вуличками.

Враз увагу Анни привернуло бряжчання зброї. На подвір'ї казарми, де мешкали солдати залоги замку,

офіцери билися на шпагах. Герцогиня запитально глянула на чоловіка.

— Не турбуйся, люба, нічого не трапилось, вони займаються своїми щоденними ранковими вправами. Руху слід тренувати. Краще помилуйсь, як вправно вони це роблять! Отой, ліворуч, Франциско, старший син дона Раміро, дуже старанний. І красивий, чи не так?

Хуан втупився в обличчя дружини, щоб зауважити зрадливий зблиск очей чи якийсь інший знак того, що чоловіча врода, горда постава, тверда рука і досконале володіння зброєю знайшли якийсь відгук у її серці. Стежив пильно. Та жодна рисочка на личку Анни не здригнулася. Лише права брова піднялася іще трохи вище у здивуванні, а ямочка на підборідді поглибилася.

— Красивий? Хіба? Цей ніс, ці тонкі губи роблять його схожим на хижого крука. Хуане, муже мій, на світі немає чоловіка вродливішого за тебе. І хіба це бій? Поглянь, як невпевнено тримає він шпагу! Проти доброго фехтувальника, такого, наприклад, як ти, цей Франциско не встояв би й трьох хвилин. Зауваж донові Раміро, що він мусить уважніше ставитися до підготовки своїх офіцерів, більше з ними працювати.

Хуан засміявся. Його сині очі заграли свіжим сонячним світлом, наче отримавши грозовий розряд.

— Ваша світлосте, ви — найдбайливіша із господинь. Вперше бачу жінку, яка розумілася б на фехтуванні!

— Я — ваша дружина. А ви, мій пане, — перша шпага Іспанії. Хіба дивно, що я усіх рівняю до найпершого? І жодного не можу дорівняти, — лагідно, майже пошепки, додала Анна, і її голос шовково проник у той заповітний куточок його серця, який він тримав тільки для неї, тільки для неї, тільки...

Та його план, отой хижий, та необхідний план вимагав продовження.

— Ти надто сувора, Анно. Не такий вже він і незграбний. І руку має тверду й певну. А поглянь на отого, молодшого, його звать, здається, Енріко. Він фехтує чудово, чи не так?

Анна поглянула на тоненьку, зовсім іще юначу постать. От хто справді відповідав її уявленню про чоловічу вроду! Довге, ледь хвилясте, м'яке чорняве волосся, тонкі вуса над рожевими, по-дитячому іще припухлими вустами. А очі... Очі такої глибини, як у самого Хуана! І такі ж сині.

Енріко заледве виповнилося двадцять. За віком — цілком дорослий, у його віці Хуан уже служив королю й рахував свої сердечні перемоги десятками. Енріко... Найменший у сім'ї, мамин пестунчик, такий же лагідний і ніжний, як вона. І такий же сильний, як батько. Дон Раміро Рамірес, командир залоги замку, ще не випробовував молодшого сина у бою. Брав із собою в походи тільки двох старших — Франциско і Фернандо. Та битися вчив усіх однаково. Енріко навіть на свій юний вік видавався чудовим фехтувальником. Справді, шпага літала в його руках дуже спритно — і, мабуть, удвічі спритніше від усвідомлення того, що господиня спостерігає за їхніми вправами. Енріко здавався невтомним, він танцював довкола свого партнера, старшого брата Франциско, досвідченішого й сильнішого, так швидко, такі блискавичні й несподівані кола випишував своєю шпагою, що просто зачарував глядачів. Нарешті його супротивник, заморочений цим вихором випадів і нападів, пропустив удар, зашпортався за щось і впав.

Анна щиро, від душі засміялася. Енріко обернувся на цей срібний звук, віддав шпагою честь господарям замку, вклонився, зробивши зграбний рух рукою, мов у танці.